నాలుగురోడ్ల మొగలో ఉంది మావయ్య కొట్టు. సోడాలు, కిళ్లీలు, అరటిపళ్ళు అమ్ముతాడు మావయ్య. సోడామిషనూ, దానివెనక ఎత్తుబల్ల, సిలిండరూ, లోపల గదిలో ఉన్నాయి. కొట్టు ఎడంపక్క అరుగు మీదుంది. కుడిపక్క అరుగులేదు; చూరు నంటుకుని పందిరి–దానిమీద పొట్టి బెంచీలూ ఉన్నాయి. కొనుక్కోడాని కొచ్చినవాళ్ళే కాకండా మిల్లు ఫోర్మన్ రాములూ, క్లీనరు చెంచయ్య, పని లేనప్పుడొచ్చి అక్కడే కూచుంటారు గంటలతరబడి. అప్పుడప్పుడు బీడీలో, అరటిపళ్లో, సోడాలో కొంటుం టారు. వాళ్ళకి కాతాలున్నాయి. జీతాలిచ్చిన రోజున పట్టుకొచ్చి ఇచ్చేస్తారు బకాయి మొత్తం. రోడ్డుమొగలో బస్సు ఆగినప్పుడు కండక్టర్ సుబాన్‌వచ్చి బ్రాహ్మణసోడా తాగు తుంటాడు. బ్రాహ్మణసోడా తయారు చెయ్యడం నాకు నేర్పాడు మావయ్య. మోల్మేన్‌పెట్టె తాళంతీసి, అందులో పెద్ద మూతి గాజుసీసాలో గిద్దముంచి తియ్యాలి ద్రావకం. గిద్దకి పెద్ద కాడుంది. అందుకని ద్రావకంలో చెయ్యి ముంచక్కర్లేదు. తెల్లగా–అంటే – రంగులేకండా నీళ్ళలాగుంటుంది ద్రావకం, ఆసుపత్రి వాసనకొడుతూ. ఒక్కొక్క గిద్ద, ఒక్కొక్క సోడాసీసాలో పొయ్యాలి. తరవాత సోడాసీసాల్లో నీళ్ళు పొయ్యాలి, గుండుకాస్త తగిలేదాకా. ఆ తరవాత సోడా మిషన్‌లో మామూలుగానే సీసాలు బిగించి తిప్పి, గాస్ వదలాలి. కొట్టులో కిందవరసలో పెట్టాలి వేరే ఈ బ్రాహ్మణసోడాలు. రోజూ ఎన్ని ఖాళీఅయితే అన్నీ పూడుస్తుండాలి. కిందవరసలో పదమూడుంటాయి బ్రాహ్మణ సీసాలు. నాలుగో అయిదో ఖర్చవుతాయి. బ్రాహ్మణసోడా అరవైపైసలు. పండగలూ, పబ్బాలు వొస్తే బాగా ఖర్చవుతాయి. పోయిన దీపావళినాడు ఒక్కరాత్రి నలభైమూడు ఖర్చయాయి.

మావయ్యపేరు గోవిందన్‌కుట్టి. ఇరవై ఏళ్ళయిందట కేరళదేశం వొదిలిపెట్టి. నాకు మళయాళంరాదు. మావయ్య అప్పుడప్పుడు మళయాళం పాటలు పాడుతుంటాడు. అతను తెలుగు ఇప్పటికీ పట్టిపట్టి మాట్లాడుతాడు, ఇరవైఏళ్ళు ఈ దేశంలో ఉన్నా. నాకు తెలుగుతప్ప మరొకటి రాదు. నేనసలు అతని మేనళ్ళుణ్ణి కాదన్నాడు సుబాన్. ఒకరోజున బస్ చెడిపోతే, ఆరు బ్రాహ్మణ సోడాలు తాగేశాడు పందిరికింద కూర్చుని. బస్ రిపేరు పూర్తయి డ్రైవరువచ్చి పిలిస్తే, 'పోరా, తిరిగొచ్చేటప్పుడు వొస్తాలే,' అన్నాడు. అలాంటప్పుడు అతన్ని బస్సులో ఎక్కిస్తేబాగుండదని డ్రైవర్ వెళ్ళిపోయాడు. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకి బస్సు తిరిగొచ్చే దాకా బ్రాహ్మణసోడాలు తాగుతూనే ఉన్నాడు. కొట్టు నామీద వొదిలేసి మావయ్య కొత్తూ రెళ్ళాడు, ద్రావకం, అరిటిపళ్లూ కొనుక్కు రావడానికి. అప్పుడన్నాడు సుబాన్, నేను మావయ్యకి నిజంగా మేనల్లుణ్ణి కానని. ఎవరో కనిపారేస్తే నన్ను పెంచాట్ట. పెంటి–అంటే మా ఇల్లూడవడాని కొస్తుంటుంది పని మనిషి – నన్ను సాకిందిట చిన్నప్పుడు. పెంటికి నేనంటే ఎంతో ఇది. రాగానే నన్ను దగ్గరగా తీసుకుని ఏడుస్తుంది. అంత ఇది. ఒకనాడు నన్ను తీసుకుపోతానంది, నాలుగు బ్రాహ్మణసోడాలు తాగి. మావయ్య గదమా యించి, పోలీసులికి అప్పజెప్పుతానని బెది రించి పంపేశాడు. వెళ్ళేటప్పుడు నన్ను పట్టుకుని ఏడుస్తూ ఒకటే ముద్దులు. 'నా చిట్టి, నా కన్న, నా తండ్రి,' అంటూ. పెంటి కొత్తూరుపాలెంలో ఉంటుంది, ఊరిచివర గుడిసెలో. స్కూలు కెళ్ళేటప్పుడూ వొచ్చే టప్పుడూ చూస్తూంటా పెంటి గుడిసె. ఎప్పుడూ తలుపుమూసే ఉంటుంది. పొద్దున్నే ఆరింటికే లేచి మిల్లు తుడవడానికి వెడు తుంది. రోజల్లా జంక్షన్‌లోనే ఉంటుంది. సాయంత్రం కొట్టుమూసేశాక మా కొట్టు కొస్తుంది. ఇల్లూ కొట్టూ తుడిచేసి కొత్తూరు పాలెం పోతుంటుంది – కొత్తూరుపాలేనికి మా జంక్షను రెండుమైళ్ళు.

అయితే సుబాన్ కథమట్టుకు నేను నమ్మలేదు. నాకు మా(వయ్య కాకపోతే నన్నెందుకు చదివిస్తున్నాడు ?

ఒకరోజున మా(వయ్యకి పెద్ద అన్యాయం జరిగిపోయింది. రోడ్డుకి అవతల మొగల్లో పెట్టాడు, పెద్దకొట్టు, కన్నయ్యనాయుడు. కన్నయ్యనాయుడు మిల్లు ప్రొప్రయిటరు కిష్టయ్యనాయుడు బావమరిది. అంటే కన్నయ్యనాయుడు చెల్లెల్ని కిష్టయ్యనాయుడు కిందటేడే లేవదీసుకొచ్చి, మిల్లు అవతల మామిడితోటలో బంగళాలో పెట్టాడు. కిష్టయ్యనాయుడు అసలు పెళ్లాం, ఇల్లూ కొత్తూరులో ఉన్నాయట. కొత్తూరు పదిమైళ్ళుంటుంది. మా జంక్షనుకి. డొక్కు కార్లో వొస్తుంటాడు కిష్టయ్య మిల్లుకి. మిల్లు కన్నా పెద్దచప్పుడు చేస్తుంది అతని కారు.

కన్నయ్యనాయుడు కొట్టు మిల్లు గోడౌన్ పక్కని కట్టుకున్నాడు. అది కట్టేటప్పుడు కొట్టుకని ఎవరూ అనుకోలేదు. కిష్టయ్య కారుకి షెడ్డనుకున్నారు. సుబాన్ అన్నాడు కూడా కిష్టయ కారికి షెడ్డెందుకని – అది వానలోతడిసి, యెండలో ఎండకపోతే నడవదనికూడా అన్నాడు. దీపావళి ఓవారం ఉందనగా వెలిసిందికొట్టు ఆ షెడ్‌లో. మా(వయ్య ముందే కనిపెట్టినట్టున్నాడు కన్నయ్యనాయుడు తలపెట్టిన దుర్మార్గం. కొట్టు లేస్తున్నన్నాళ్ళూ, దానివంకే పరధ్యానంగా చూస్తూ మళయాళంలో ఏదో పాడుకుంటూ ఉండేవాడు. కొచ్చుణ్ణి పాటగాను. కొచ్చుణ్ణి కథ ఎన్నోసార్లు చెప్పాడు నాకు. కొట్టు తెరిచినరోజున, కిష్టయ్య పెంటినికూడా పిలిచి, బ్రాహ్మణసోడా యిచ్చాడు. మా(వయ్యని మట్టుకు పిలవలేదు. మా(వయ్య ముఖంమీద ముడతలు పెద్దవయాయి. అంటే మా(వయ్య ఆలోచిస్తున్నాడన్న మాట.

కన్నయ్యనాయుడు కొట్టులో ఎలక్ట్రీ దీపాలు పెట్టాడు. రైస్‌మిల్‌లోంచి కరంటు తీసుకుని. కూలింగ్ మెషీన్ పెట్టాడు. బ్రాహ్మణసోడా కూలింగ్‌లోపెట్టింది డెబ్భై అయిదు పైసలు – అదిగాక రేడియోపెట్టాడు. కూర్చోడానికి ఇనపకుర్చీలున్నాయి. గ్లాసులు పెట్టుకోడానికి టేబిల్సున్నాయి, చిన్నవి. ఇవిగాక టీ కప్పుల్లో ఇస్తాడు, మా(వయ్య లాగ గ్లాసుల్లో ఇవ్వడు. బన్‌లు, రొట్టెలు పెట్టడానికొకటి, చక్కిలు, పాకంగారెలు, బూంది, పకోడీలు పెట్టుకోడానికొకటి, అద్దాల పెట్లున్నాయి. కన్నయ్యనాయుడు కూర్చోడానికి, ఒక ఎత్తుకుర్చీ టేబిలూఉంది. టేబిల్‌మీద గంటుంది. నొక్కితే మోగుతుంది, మోగితే కుర్రాడొస్తాడు, వొచ్చిన వాళ్ళకి ఏంకావాలో కనుక్కుంటాడు.

నాలుగురోజులు పోయాక కూలింగ్‌లో పెట్టిన బ్రాహ్మణసోడా రూపాయి చేశాడు. అయినా రోజుకి నలభై ఏభై ఖర్చవుతున్నాయి. మా(వయ్య కొట్టుకి గిరాకీ తగ్గింది. మా(వయ్య ఆలోచనలో పడ్డాడు. అంటే అతని ముఖంమీద ముడతలు మరింత లోతయాయి.

త్రయోదశినాడు సాయంత్రం నేను స్కూల్‌నించి తిరిగొచ్చే సరికి సుబాన్ బ్రాహ్మణ సోడా తాగుతున్నాడు, పెంటి ఇచ్చినట్టుంది. మామయ్య కొత్తూరెళ్ళాట్ట. పెంటికి కొట్టప్పగించి. మామయ్యకి కండక్టర్ పని అప్పగించి సుబాన్‌కూడా ఆగిపోయాడు. నేను వచ్చేసరికి, పెంటి వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది. సుబాన్ ఓదారుస్తున్నాడు. పుస్తకాలు లోపలపెట్టి సోడా మిషన్ వెనకాల ఎత్తు బల్లమీద కూర్చున్నాను. రోజూ నాలుగైదు సోడాలకన్నా ఖర్చవడంలేదు, ఈ వారం రోజుల్నించీ. సోడా మిషన్ రోజూ తిప్పవలసిన అవసరం లేకపోయింది. కొట్టుమీద అరిటిపళ్ళగెల మాగిపోయింది కొనే వాళ్ళలే(క. జంక్షన్‌కి అవతల కన్నయ్యనాయుడు కొట్టు కలకల్లాడుతోంది, దీపాలతో జనంతో. కిలకిల నవ్వులు అక్కడ. మా కొట్టుమీద దీపంకూడా వెలిగించలేదు పెంటి. పైగా ఏడుపు ఎగుపులు.

'సుబానన్నోవ్, ఆ గుడిశేటినాకొడుకు, కొట్టూడవ మన్నాడు. నేను రానుపోరా నాయాలా అన్నా...' అంది పెంటి.

'బద్మాష్ ! హోణ్ణి ముక్కల్ చేసినా పాపమ్‌లేదు,' అన్నాడు సుబాన్, మరొక బ్రాహ్మణ సోడా తాగుతూ.

'అప్పుడు కుర్రదాన్ని. దేవుళ్లా ఆదుకున్నాడు కుట్టి. సొంతన్నగారి లాగా ఆదుకున్నాడు, రెండో కంటోడికి తెలీకుండా... అప్పుడు నేనేం జేసేది ? ఆరోనెల. పెళ్ళి జేసుకుంటానని మాటిచ్చాడు దొంగనా కొడుకు'.

'నువ్వెట్టా నమ్మావ్ పెంటీబహన్' అన్నాడు సుబాన్.

'ఏం జెప్పమంటా ? ... మిల్లోడిసిపోతన్నా. 'ఒసే పెంటీ ఆ మలయాలపోడి కొట్టుకిపో(యి, అరడజను బాపన సోడా లట్టుకురా' అన్నాడో సాయంత్రం. సరే గందా అని పట్టుకెల్లా. ఆడి సెల్లెలింటి కెళ్ళి మాంసం పకోడీ ల(ట్రమ్మన్నాడు. తెచ్చా. నన్ను తినమన్నాడు – తిన్నా. ఓ సోడా యిచ్చి తాగమన్నాడు – బిడ్డ సాచ్చిగా సెబుతున్నా. బాపన సోడా యెట్టావుంటదో నాకప్పటికి తెలదు. అంటే కుట్టి నిన్నాళ్ళ మట్టి యెరుగున్నా వొప్పుడూ సవిసూళ్ళే. ఓ గుక్క తాగేసరికి ఏటోలాగై పోనాది. సైతుగా, ఏటోలాగ. రొండుబుడ్లు తాగించాడు. ఒళ్లు సెమటలు–వుప్పెయ్యి అన్నాడు. రైక ఊడదీసా. ఆడు సీర వూడబెరికాడు. నా వొళ్ళు నాకే తెలదు. పెళ్ళి చేసుకుంటా నన్నాడు. ఆడి సెల్లి లుతోడన్నాడు... ఒంటరి బతుకు ఎన్నాళ్ళని?...మంచోడే అనుకున్నా ...ఆ కొట్టెట్టిన్నాడు నిలదీసి అడిగా. "ఛీ. ఫో. నెంజా...ఎవుడే నిన్ను కట్టుకునీది ? నా బోటోల్లు యెంత మందయారో నీకు" అన్నాడు. సీపురు మొగాన్నేసి కొట్టివచ్చేశా'

కళ్లూ మనసూ ఎదటి కొట్టుమీదున్నా, చెవి వింది ఇదంతా. లోపలంతా గింగురుమంది. కసిగా, అనుకోకుండా, సోడామిషన్ గి(రుని తిప్పా. అప్పుడు గుర్తుకొచ్చినట్టుంది పెంటికి, నేనింటో ఉన్నానని. గబగబా కళ్లు తుడుచుకుంది. పెట్రోమాక్స్ లైట్ వెలిగించింది. వేడెక్కకుండా కిరసనాయిలు

ఒదిలినట్టుంది - కొంచెం ఉంటే పందిరి అంటుకునేదే. సుబాన్ గబుక్కుని కిరసనాయిలు మూసేశాడు - కొంచెం చెయ్యి కాలినా లెక్కచెయ్యలేదు.

మావయ్య తిరిగొచ్చాక సుబాన్ బస్సెక్కి వెళ్ళిపోయాడు. పెంటి వెళ్ళిపోతానంటే మావయ్య ఉండమన్నాడు.

ముగ్గురం కలిసి తోరణాలు కట్టాం ఇంటి గుమ్మాలకి. రకరకాల బాణసంచాలు తెచ్చాడు మావయ్య. అవి చూస్తుంటే చేతులు గుల పుట్టాయి. ఆ రాత్రి పెద్దసీసా బయటకితీసి, అందులో ద్రావకమంతా సోడా బుడ్లలో సర్దేసి సోడామిషన్ పక్కని బల్లమీద పెట్టాడు మావయ్య. నలభై బ్రాహ్మణ సోడాలు పట్టమన్నాడు నన్ను. రోజుకి రెండైనా ఖర్చుకాందే నలభై ఎందుకో నా కర్థంకాలేదు. అయినా మావయ్యని అడగడం అలవాటు లేదు నాకు. నేను సోడాలు పడుతుంటే, పెంటిని పొయ్యి అంటించమని, తను పెద్దసీసా తీసుకుని దొడ్లోకి వెళ్లాడు-బట్టలసబ్బు తీసుకుని నూతిదగ్గిరికి. పెంటి పొయ్యి అంటించి, పెద్ద పెనంపెట్టి నూనెపోసింది. మావయ్య తెల్లగా కడిగిన సీసాలో తెల్లగుడ్డ తిరెట్టి తడిలేకుండా తుడిచేశాడు. పెంటి పక్కని కూర్చున్నాడు. మావయ్య తెచ్చిన మాంసం బల్లచెక్కమీద పెట్టి చిన్న ముక్కలుగా తరిగి, పక్కపొయ్యిమీద ఉడకబెట్టాడు. పెంటిని శనగపిండి పెద్ద అల్యూమినం గిన్నెలో కలవమన్నాడు. ఉల్లిపాయలూ, పచ్చిమిరపకాయలూ మాంసం తరిగిన బల్లచెక్కమీద పెట్టి తరిగాడు. ఉడికిన మాంసం ముక్కలు, ఉల్లిపాయలూ, పచ్చిమిరపకాయలూ కలిపిన తొక్కూ కలిపి, పకోడీలు చేశారిద్దరూ. నలభై బ్రాహ్మణ సోడాలూ పట్టేసరికి నాకు కళ్లు కూరుకొచ్చాయి. కొట్టు బల్లచెక్కలు మూసేసి, గాసులైటు ఆర్పేసి, తలుపులు వేసేశాను. అది నా డ్యూటీ. కునికిపాట్లుపడుతుంటే, పెంటి లేలొచ్చి నాకన్నం పెట్టింది. ఎందుకో నన్ను ఒళ్లో కూచోబెట్టుకుంది ఆవేళ. పెంటి

వొళ్ళు మెత్తగా పరుపులా ఉంది. అంత మెత్తదనం నేనెప్పుడూ జన్మలో ఎరగను. ఆఖరిముద్ద తినకుండానే ఆమె రొమ్ముమీద వొరిగి నిద్రపోయాను. నిద్రపోయినా నాకు తెలుసు, ఒరిగానని-పెంటే నన్ను పక్కమీద పడుకోబెట్టిందని. మావయ్య ముఖం, పెంటి ముఖం పొయ్యి మంటవెలుగులో రప్పుని ఎంతో అందంగా వెలిగాయి నాకలలో, చిచ్చుబుడ్లలాగా. పెంటి మంచి ఉత్సాహంగా ఉంది, బందరు తూటాలా తిరిగింది అటూ ఇటూ కలలో. మావయ్య ముఖంలో ఎంత వెలుగు.

చీకటి ఉండగానే లేపింది పెంటి. రాత్రి నా పక్కనే పడుకుందని అప్పుడు తెలిసింది. అల్లాగే పెంటి పక్కలో ఇంక లేవకండా పడుకోవాలనిపించింది. చొక్కా లాగూ విప్పమంది. సిగ్గన్నాను.

'నీచీమ్మిరపకాయి ఎవురన్నా అట్టుకుపోతారనా ? యిప్పేసే' అంటూ ఊడదీసింది బొందు. ఆ తరవాత సిగ్గుపోయింది. చెవుల్లోకి కారేటట్టుగా తలమీద నూనెట్టింది. పళ్లు తోముకున్నాక, దొడ్లో నూతిదగ్గర కూర్చోబెట్టి వెచ్చగా తలంటింది. అప్పుడు చూపించాడు మావయ్య, తను తెచ్చిన చొక్కాలాగూ. పెంటి తనే తొడుగుతానంది-తొడిగింది. నన్ను దగ్గరగా హత్తుకుని మావయ్య కాళ్ళకి దణ్ణం పెట్టమంది.

'బుద్ధి, బుద్ధిగా బతుకు,' అన్నాడు మావయ్య.

'లగెత్తు కెల్లి-పాలెంలో యెంక ఉసునడిగి

ఓ శేరుపాలట్రా' అంది పెంటి డబ్బులూ దాకా ఇస్తూ. ఇది మామూలు పండగకాదని అప్పుడే అనుకున్నా.

తిరిగొచ్చాక తెలిసింది, ఇది మామూలు పండగకాదని. పెంటి తెల్లని చీర కట్టుకుంది. కొత్తది, మామూలుచీరలాగ కాదు — ఏదో గూడకట్టులాంటి కట్టు. మళయాళీలు కట్టు కుంటారట అల్లాగ — అందులో కిరస్తానీ మళయాళీ ఆడాళ్ళు. తలకేదో తెల్లటి రుమాలు మడతెట్టి పిన్నులు గుచ్చాడు మాఁవయ్యా మాఁవయ్యా తెల్ల కొత్త పంచి గూడ కట్టు కట్టుకున్నాడు. నా కేమీ అర్థం కాలేదు. అసలు మాఁవయ్య కిరస్తానీ అని నా కంతవరకూ తెలీదు. ఎప్పుడూ అతను చర్చికి వెళ్ళలేదు.

బస్సులో కొత్తూరు వెళ్ళాం. ఊరుబయ టుంది చర్చి. నేనెప్పుడూ చర్చిలోపలి కెళ్ళి చూడలేదు. శిలువమీద క్రీస్తు బొమ్మొంది ఒక పక్కని. మేరీ బుల్లిక్రీస్తుని ఎత్తుకున్న పటం బంగారపూత పూసింది ఇంకో పక్కనుంది. ఫాదిరీ ప్రమాణంచేయించాడు మామయ్యచేత, పెంటిచేత. పెంటి అసలు పేరు సుబ్బలక్ష్మిట — అప్పుడేతెలిసిందినాకు. పెంటికీ మాఁవయ్యకీ పెళ్ళైపోయింది. ఇవ తలికొచ్చాక చర్చి ఆవరణలో అమాం తంగా మాఁవయ్య కాళ్ళమీద పడి ఒకటే ఏడుపు. ఎంతలేవమన్నా లేవలేదు. మాఁవయ్య కొత్త చెప్పులు తడిసిపోయాయి.

బస్సులో తిరిగొచ్చి టప్పుడు మాత్రం పెంటి ముఖం చిరునవ్వుతో వెలుగుతూనే ఉంది. కళ్ళలో తడి ఇంకా మెరుస్తూనే ఉంది.

జంక్షన్‌లో బస్సు ఆగ్గానే మాఁవయ్య దిగాడు. సుబాన్, కండక్టరు పని తనతోతీసు కొచ్చిన వెంకాయికి అప్పజెప్పి ఆగిపో యాడు. మాఁవయ్య తిన్నగా కన్నయ్య నాయుడు కొట్లోకెళ్ళాడు. వెటకారంగా చూశాడు కన్నయ్యనాయుడు.

"ఏంది గోయిందో-ఆ పెంటిముండని పెళ్ళాడావంట," అన్నాడు. అతనూ అత నితోబాటు సోడాలూ టీలూ తాగుతున్న జనం గొల్లుమన్నారు. పెంటి కళ్ళలో మంటలు రేగాయి. తిన్నగావెళ్ళింది చరచరా బస్సు దగ్గర్నుంచి కన్నయ్య కొట్టు దగ్గిరికి. కన్నయ్యమీద ఉమ్మెయ్యబోతుంటే ఆపాడు మాఁవయ్య. మెత్తగా నవ్వాడు.

'నాయిడణ్ణాని. మంచిగా పిలవాలే,' అన్నాడు.

పెంటి కోపమంతాపోయి ఏదో తెలియని వెలుగొచ్చింది ఆమెకళ్ళలోకి. మాఁవయ్య కన్నయ్య దగ్గరగావెళ్ళాడు, పెంటిని చేయి పట్టుకుని నడిపించుకుంటూ. మాఁవయ్యపెంటీ అంతకులాసాగా అంతహాయిగా తన కొట్లో కొచ్చేసరికి తబ్బిబ్బైపోయాడు కన్నయ్య.

'పయ్యా-రండు టీ!' అని తనే ఆర్డ రిచ్చాడు మాఁవయ్య. కన్నయ్యకి ఎదురుగా టేబిల్‌దగ్గరకూర్చున్నారు మాఁవయ్య పెంటి. టీ వచ్చేలోగా మాఁవయ్య అన్నాడు.

"అణ్ణా! కొట్టుబలే మంచిగా పెట్టారు మీరు. మన జంక్షన్‌కి గొప్పపేరు మీకొట్టు వల్ల. మొదలుకొంజెం జ్ఞాకు కష్టంవేసింది. కాని సరిపుచ్చుకుణ్ణాను, ఎవరిబతుకు వాండ్లు బతకాల. మీ వ్యాపారంమీది, జ్ఞావ్యాపారం జ్ఞాది. మీతో పోటీలేదుజ్ఞాకు. మీరు పెద్ద వాండ్లు. ఈదినం పెంటిని కల్యాణం చేసు కొంటిని. సాయంత్రం శిన్నపార్టీ ఇస్తును. మీరు తప్పకరావాల్ను, మా సంతోషంలో — ఏదో మీరుకూడా పాలుపంచుకోవాల్ను. మా పేదవిందు బోజనంచేసి, మాకు మంచి కలగాల్ని యేసుప్రభువుకు చెప్పాల్ను."

మాఁవయ్య ఇరవైఏళ్ల పచ్చి తెలుగు గడ్డలోఉన్నా, అతని మళయాళీయాస పోలే దని ఆశ్చర్యం వేసింది నాకు. తన్ని ఇంత పెద్దజేసి పిలిచినందుకు కన్నయ్యనాయుడికీ ఆశ్చర్యంవేసింది.

'అరే అల్లా,' అన్నాడు సుబాన్.

సాయంత్రం విందుకి కిష్టయ్య నాయుడు కూడా వచ్చాడు. మాఁవయ్య అతన్నీ పిలి చాడు. బియ్యంమర పనివాళ్ళు కొంద రొచ్చారు, సుబాన్‌కూడా ఉన్నాడు. పార్టీ మంచి హుషారుగాసాగింది. ఆరోజుని తిన్న మాంసం పకోడీలంత రుచిఅయినవి జన్మలో తినలేదన్నాడు కిష్టయ్య. రోజూచేసి మిల్లుకి పంపమన్నాడు — ఒకకిలో. కష్టాల్లోఉన్న పెంటిని ఆదుకుని, ఆమెకొక ఇల్లు, గౌరవం కల్పించినందుకు 'యేడుకొండలసామి' చల్లగా మాస్తాడన్నాడు. కన్నయ్య నాయుడికి చాలా ఇబ్బందిగాఉంది. అయితే తనకీ పెంటికీ సంబంధముందని, కిష్టయ్యకి తెలీదేమో అన్నాడు సుబాన్ పెంటితో రహస్యంగా. బ్రాహ్మణసోడాలూ అందులోకి పకోడీలు నంజు. బ్రహ్మాండంగా ఆనందిం చారు వొచ్చినజనం. సుబాన్ పెట్రోమేక్స్ వెలిగించాడు. అప్పుడు కుడిపక్క కిటికీగుడ్డ లాగాడు మాఁవయ్య. నాకూతెలీదు — కళ్ళప్ప గించి చూశాను.

పెట్రోమేక్స్ వెలుగులో ద్రావకం సీసా తళతళ మెరుస్తోంది. అందులో పీకదాకా, వెండి పావలా కాసులున్నాయి. పైన బిరడాపెట్టి లక్కసీలు వేసివుంది. పెంటీ మాఁవయ్యా రాత్రి తయారు చేసుంటారు దీన్ని. మాఁవయ్య చిరునవ్వు నవ్వుతూ చెప్పాడు. క్రిస్టమస్ పండగ రెండు నెల్లుంది. తన కొట్టులో పావలా సరుకు కొన్న ప్రతి మనిషీ, ఆ సీసాలో ఎంత సొమ్ముందో అంచనా వేసి చెప్పొచ్చు. జేబులోంచి ఒక పుస్తకం తీశాడు. రూళ్ళ పుస్తకం. ఎవ రెవరు ఎంత మొత్తం చెప్పారో అందులో నా చేత రాయిస్తానన్నాడు తనకి తెలుగు రాయడం రాదు గనక. క్రిస్టమస్ పండగ నాడు అందరియెదటా ఆసీసా సీలుతీసి లెక్కపెడతాడు — సీసాలోసొమ్ము. సరిగ్గా సొమ్మెంతో చెప్పినవాళ్ళకి సీసాతోసహా అది ఇచ్చేస్తానన్నాడు. 'బలే' అన్నాడు సుబాన్. 'దేవాంతకుడు,' అన్నాడు కిష్టయ్య — 'ఇప్పుడేరాసుకో — మూడొందల యాభై,' అన్నాడు ఫోర్మన్ రాములు. 'ఏదన్నా కొంటేగాని మీరు చెప్పేదానికిలేదు,' అన్నాడు మాఁవయ్య. పావలా ఇవ్వబోయాడు రాములు. 'ఈదినం అమ్మేదిలేదు. రేపు,' అన్నాడు మాఁవయ్య.

మర్నాడు దీపావళి. నూటయాభై రూపాయలమ్మింది మాకొట్టులో. టీతాగే జనంకూడా మాకొట్టులోకే వొచ్చేశారు – రూళ్ళపుస్తకం సగం నిండిపోయింది. కన్నయ్యనాయుడు ముఖం మాడిపోయింది.

పెంటి కొట్టు పెద్దది చేద్దామంది. ససేమిరా వొద్దన్నాడు మావయ్య. దురాశ దుఃఖానికి చేటన్నాడు.

దీపావళినాడు నాతోబాటు పెంటికూడా కాల్చింది బాణసంచా. ఆరోజు మధ్యాహ్నం కొట్టుమూసేశాడు మావయ్య. చాలామంది పావలాలు తెచ్చుకున్నవాళ్ళు దిగాలుపడి వెళ్ళిపోయారు. కన్నయ్యనాయుడు కొట్టు వంకన్నా చూడలేదువాళ్ళు.

'బలే దెబ్బకొట్టాడు – ఎట్టాగైనా మళయాళీబుర్ర,' అన్నాడు రాములు. వాళ్ళకి కన్నయ్యనుచూస్తే కోపం.

నేను బడిమానేశా. పావలాపద్దులు రాయటానికే టైముచాలడంలేదు. పెంటికి చదువు రాదు. ఏమైనాసరే కొట్టు పెంచడానికి మాత్రం మావయ్య ఒప్పుకోలేదు. రోజుకో వంద అమ్మితేచాలు. పేదవాళ్ళని ఆశపెట్టి ఉన్నపావలా దీనికోసం ఖర్చుపెట్టిస్తే వాళ్ళింటికిపోయి ఏంతింటారు? నాలుగురోజులు పోయాక మావయ్యనీ కొట్టునీ తిట్టుకుంటారు. అంచేతే మావయ్య పదేళ్ళలోపు పిల్లలదగ్గిర పావలాలు పుచ్చుకునేవాడుకాదు. పెద్దలెవరన్నా కూడాఉంటేనే తీసుకునేవాడు.

నాలుగురోజులు పోయాక, కన్నయ్యనాయుడు పెద్ద గాజుజాడీ తీసుకొచ్చాడు. దానినిండా నయాపైసలునింపాడు. మావయ్యలాగే పెట్టాడు పందెం. పదిపైసల సటుకు కొంటే పేరు రాసుకుంటానన్నాడు. మొదటి రెండు మూడురోజులు కొందరటుపోయారు గాని, క్రమంగా దానికి 'రాగిసీసా' అన్న పేరు ప్రచారంలోకి రావడంతోటే, మావయ్యది 'వెండిసీసా' అయిపోయింది. గిద్దెడు వెండికీ తవ్వెడు రాగికీ సరి అన్నారు జనం. కన్నయ్యనాయుడు వీధినిపడి తిట్టడం మొదలుపెట్టాడు. ఎక్కణ్ణించో వచ్చాడీ మళయాళీ నక్క. అయిదువేలు తన బావగారి దగ్గర అప్పుతెచ్చి కొట్టుపెడితే, తన్ని నాశనం చెయ్యడానికి ఈఎత్తువేశాడు – తెలుగు గడ్డమీద అల్లాంటి దుర్మార్గుల్ని ఉండనియ్యకూడదు. తెలుగోడెవడన్నా ఇట్టాంటి నీచప్పని కెగబడతాడా? ఎదటపడి బరిమీద దెబ్బలాడతాడు. ఇట్టాసాటుగా దొంగదెబ్బలు తియ్యటం దక్షిణాదోళ్ళే – ఆళ్ళని తరిమెయ్యాలి...

మావయ్య తృప్తిగా చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ కొట్టుమీద కూర్చునేవాడు. కన్నయ్యమాటలకి దేనికీ సమాధానం చెప్పేవాడు కాదు. పెంటిమాత్రం గర్వంగా నీలెక్కెంత అన్నట్టు చూసేది కన్నయ్యవేపు. పెంటి ఇప్పుడు మహ అందంగావుంది.

కన్నయ్య సోడామిషను అమ్మేసి సబ్బులూ పౌడర్లూ కొన్నాడు ఏవన్నా అమ్ముతాయేమోనని. కిష్టయ్యనాయుడు తప్ప ఇంకెవరు కొంటారని ఆ జంక్షన్‌లో? మావయ్యో రోజున ఐదు రూపాయిలిచ్చి పంపించాడు పెంటిని చిన్న సెంటుబుడ్డి, పౌడరుడబ్బా, సబ్బూ కొనుక్కు తెచ్చుకో

మని. మాఁవయ్య నిజంగా జాలిదలిచే పంపించాడు. పాపం అంత పెద్దదుకాణం పెట్టుకుని బొత్తిగా అమ్మకం లేకండా పోయింది నాయుడికని. మాఁవయ్యకి అసలు ఎవరితోటీ విరోధముంటే తోచదు. పది మందితోటీ కలిసికట్టుగా ఉండాలని అతని కోరిక. అయితే పెంటిని పంపడం పొర బాటేమో.

పెంటి తన ఏడునెల్లకడుపూ కన్నయ్య నాయుడి యెదట గొప్పగా ప్రదర్శిస్తూ అసలు మళయాళీ ఫక్కీలో చీరబిగించి, తల గర్వంగా వెనక్కివిసిరి వెళ్ళిందేమో కన్నయ్య భరించలేకపోయాడు. అందులో ఆకడుపుకి కారణం తను. అది చెప్పతీసుకు కొట్టినట్టు తనమీదికే పంపించాడు మాఁవ య్యనుకున్నాడో ఏమో. ఐదురూపాయలు బల్లమీద నిర్లక్ష్యంగా కొట్టి, గులాబీఅత్తరు, లక్సుసబ్బు - పాండ్సుపౌడరూ అంది పెంటి. చర్రుని చేత్తో ఐదురూపాయిలూ పక్కకి తోసేసి, 'పోముండా! మళయాళీ ...' అన్నాడు కన్నయ్య. 'నోరు పారేసుకున్నా వంటే...' అంది పెంటి. మాఁవయ్య పరుగెత్తుకెళ్ళి, పెంటిని వెనక్కి తీసు కొచ్చాడు. ఇవతలపడ్డ అయిదురూపాయిలూ నేనుతీశా, కళ్ళకద్దుకున్నా. కన్నయ్య నోటి కొచ్చినట్టల్లా తిడుతున్నాడు. పెంటి వెనక్కి తిరిగి, 'కుక్కా! చిత్తకార్తికుక్కా...థూ' అని ఉమ్మేసింది. మాఁవయ్య సముదాయిస్తూ పెంటిని ఇంటికి తీసుకొచ్చేశాడు.

ఆతరవాత జంక్షన్‌లో మధ్య పచ్చగడ్డి వేస్తే, ఒకపక్క కన్నయ్య, రెండోపక్క పెంటి - భగ్గుమంటుంది. అయితే జంక్షన్‌లో జనానికి మాఁవయ్య మంచితనం తెలుసు.

నాలుగు రోజులుగా ప్రతిరోజూవచ్చి, కిటికీకింద నిలబడిచూస్తున్నాడు వెండి సీసా వంక బూతప్ప. నాయీడువాడే.

'ఏఁవిటల్లా చూస్తున్నావ'న్నాను.

'నెక్కెస్తన్నా' అన్నాడు బూతప్ప.

ఆతరవాత క్రమంగా తెలిసింది. సీసా వంక చూస్తూనే మాట్లాడేవాడు. మాలాడు తల్లీ తండ్రీ ఉన్నారు - ఎక్కడోమాత్రం చెప్పలేదు మేంవాళ్ళకి చెబుతామని కాబోలు. యాసనిబట్టి అనంతపురం ఫక్కీ అను కున్నాం. తండ్రి గొడ్లుకాయమన్నాడు. తనకి చదువుకోవాలనివుంది. పారిపోయి వచ్చేశాడు. కొత్తూరులో స్కూల్లో కెళ్ళి చేర్చుకోమన్నాడు. తను మాలనని చెప్పాడు. మీఅయ్యా అమ్మా ఎవరోకూడా రాందే చేర్చుకోనన్నాడు హెడ్‌మాస్టరు. తరవాత నవభారత్ కేఫ్‌లో కప్పులుకడిగే పనిలో చేరాడు. ఓనాడు ఆ హెడ్‌మాస్టరు కాఫీ తాగడానికొచ్చి, బూతప్పని చూసి, ఛీ మాలాడుకడిగిన కప్పులో కాఫీ ఇస్తావా నాకు? అని 'పొప్పయిటర్'తో దెబ్బలాడి వెళ్ళి పోయాడు. 'పొప్పయిటర్,' వీపుచిట్లేసి పొమ్మన్నాడు. నిన్ననే రైసుమిల్లులో చేరాడు తుడవడానికి. ముందే చెప్పేశాడు మాలోణ్ణని, తరవాత తెలిస్తే నాయుడుగారు చెమడా లెక్కదీస్తాడు.

'ఈసీసా సంగతిన్నా. ఓపావులాయేసి సీసా కొట్టేస్తా. ఆసొమ్మట్టుకోని పట్టం బోయానంటే యమ్మేదాకా సదవొచ్చు.' అన్నాడు.

'యమ్మే' ఎక్కడో విన్నాడు. అదేఁవిటో నాకూ తెలియలేదు.

'నీదగ్గరుచ్చుకోడు మాఁవయ్య. పెద్దో ళ్ళెవరైనా కూడా ఉండాలి,' అన్నాన్నేను.

బూతప్ప మాట్టాడలేదు - అల్లాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు - వెండి సీసావంక, ఎలా లెక్క పెడతాడో నాకేఁవీ అంతుపట్టలేదు.

రోజూవొచ్చి కిటికీకింద మాత్రం నిలబడే వాడు, వెండి సీసావంక రెప్పవాల్చకండా చూస్తూ.

ఓరోజున కన్నయ్యనాయుడు బాగా చిత్తుగాతాగేసి వొచ్చాడు మాకొట్టుకి. పెంటి రాక్షసిలా అతనిమీద పడబోయింది. మాఁవయ్య చెయ్యిపట్టుకుని అవతలికి తీసుకుపోయాడు. నేను బడ్డీకింద దాక్కున్నా, నాయుడు ఏంజేస్తాడోనని. బూతప్పమాత్రం అల్లాగే నిశ్చలంగా చూస్తున్నాడు వెండిసీసా వంక. అతనివెనకొచ్చి నిలబడ్డాడు కన్నయ్య నాయుడు.

'సొమ్ముకావాలా? అన్నాడు నాయుడు.

'నెక్కెస్తన్నా,' అన్నాడు బూతప్ప.

పగలపడి నవ్వాడు నాయుడు, పందిరి అదిరిపోయేటట్టు. ఇంతలో మాఁవ య్యొచ్చాడు.

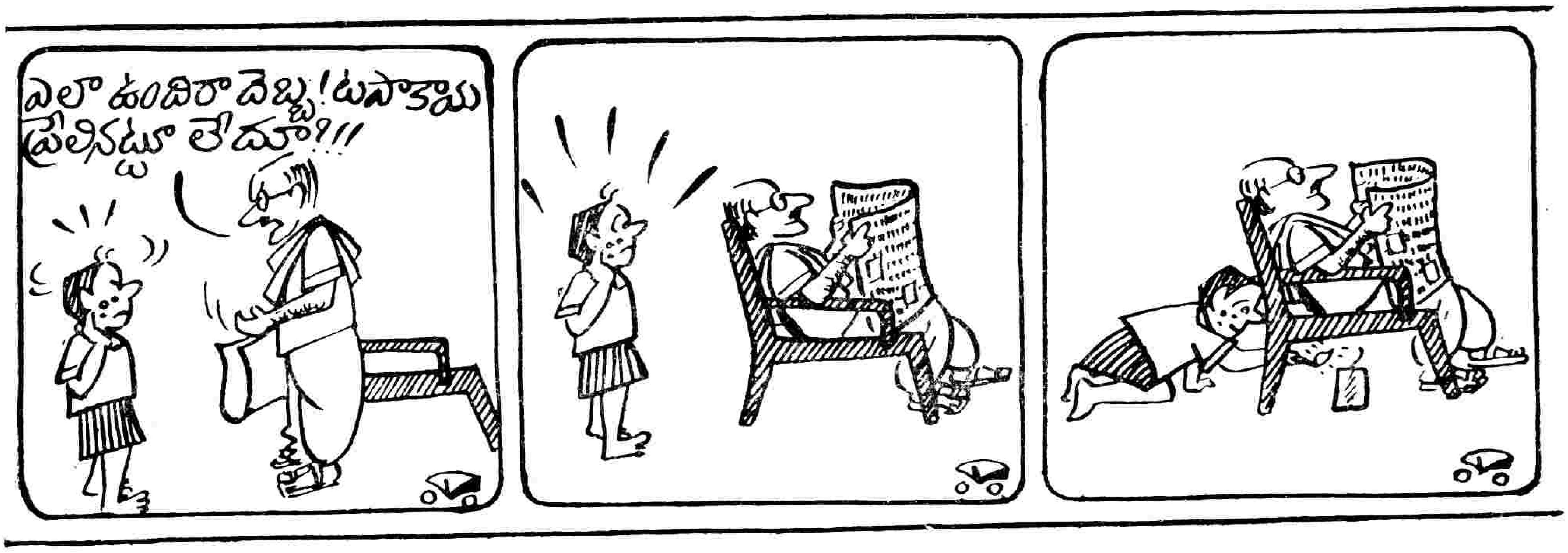

'ఒరే మళయాళీ కుక్కా, ఓ బాపనసోడా యియ్యి - ఈకుర్రాడు లెక్కేత్తన్నాడంట, ఆడిపేరు రాసుకో -' అన్నాడు.

మా(వయ్య మొహంమీది చిరునవ్వులో ఎంతో బాధున్నట్టు అనిపించింది. బడ్డీ కిందినించివొచ్చి, మా(వయ్యకి బ్రాహ్మణ సోడా అందించా. ఒక్కగుక్కలో తాగేసి, రూపాయికాగితం ఉమ్మేసినట్టు మా(వయ్య మీద విసిరేసి వెళ్ళిపోయాడు.

'తంబీ, నీపేరు,' అన్నాడు మా(వయ్య.

'ఇప్పుడొద్దు. ఆరిసొమ్ముతో నాకెందుకు? నేనే సంపాదిత్తన్నా బాబాయి. పెద్దోళ్ళు లేందే, పిల్లలదగ్గిర సొమ్ముచ్చుకోవంటగా. నాయుడుగారు నా తరపున సొమ్మిచ్చి రాసుకోమన్నారుగా. పదిరోజుల్లో-నా సొంత సొమ్ము తెచ్చుకుంటా. అప్పుడు చెపుతా సొమ్మెంతో. యేం?' అన్నాడు బూతప్ప.

మా(వయ్య చాలా సేపు బూతప్పవేపు చూశాడు. బూతప్ప బతిమాలుతూ చూశాడు. మా(వయ్య అప్పుడప్పుడు చల్లగా వెన్న లాగ కమ్మగా నవ్వుతాడు. ఇప్పుడల్లా నవ్వాడు.

'ఈ సొమ్ముతో పట్నంబోయి చదువు కుంటావా?' అన్నాడు.

'ఎవరు చెప్పారు?' అన్నాడు బూతప్ప.

'ఇజ్ఞ్యాను,' అన్నాడు మా(వయ్య.

రేపు క్రిస్టమస్ అనగా పురుడొచ్చింది పెంటికి. ఆడపిల్ల. బొద్దుగా, నల్లగా, పెంటి లాగే ఉంది ముద్దొస్తూ.

క్రిస్టమస్‌రోజు రాత్రి మళ్లీ విందు చేశాడు మా(వయ్య. ఆడబిడ్డ మా లక్ష్మి అంది పెంటి. అదీగాక ఆ రాత్రి వెండిసీసాలో సొమ్ము లెక్క.

సాయంత్రం చేరారు ఒక ఇరవైమంది. కన్నయ్యనాయుడూ వచ్చాడు. బ్రాహ్మణ సోడాలూ, మాంసం పకోడీలతో ప్రారంభ మైంది విందు. ఎనిమిదింటికి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు బూతప్ప.

'పైపైపోయిందా?' అన్నాడు.

'లేదు పదింటిదాకా ఉంది,' అన్నాడు మా(వయ్య.

పావలా ఇచ్చి ఒక్క గుక్కలో అన్నాడు బూతప్ప, 'రెండొందల పదహైదు డెబ్భయి అయిదు పైసలు.'

నేను పుస్తకంలో రాశా. కన్నయ్య నవ్వాడు- నవ్వి దగ్గాడు. అప్పటికే పెద్దవాళ్ళంతా కాస్త జోరులోనే ఉన్నారు. రెండు పెద్ద ద్రావకం సీసాలు అప్పుడే కాళీ అయి పోయాయి. మా(వయ్యకూడా ఆ రోజుని కాస్త సోడా రుచిచూశాడు కన్నయ్య బల వంతంమీద. అదివర కెప్పుడూ అమ్మడమే గాని, బ్రాహ్మణసోడా మా(వయ్య చవిచూడ్డం నేను చూడలేదు.

ఇంతలో 'వెండిసీసా ఎవరు నెగ్గుతా రన్న' విషయమై పోటీ లొచ్చాయి. పందా లొడ్డారు, పైపందాలు, చాలా సరదాగా, ఖులాసాగా సాగుతోంది పోటీ. అసలు సుబాన్ లేవదీశా డీ పోటీ- బూతప్పని అడిగాడు.

'సొమ్మెల్లా చెప్పావు? ఎల్లా లెక్కెట్టావు?' అని.

'నా రేక మంచిదంట. అమ్మోరొచ్చి కల్లో చెప్పుద్దంట. మా వూరి బుగత చెప్పాడు. మాయమ్మంటుండేది. పదకొండో పుట్టిన్రోజునాడు లచ్చిమొచ్చి పడద్దంట.'

'కల్లో వొచ్చి చెప్పిందా అమ్మోరు?'

'ఎవరో జెప్పారు అమ్మోరో, అయ్యోరో,' అన్నాడు బూతప్ప. అతని చిరునవ్వు చిత్రంగా కనబడింది.

ఈలోగా పైపందాలు ఏభై దాటిపోయాయి. మిల్లులో గడియారం పది కొట్టిందన్నాడు ఫోర్మన్ రాములు. మా(వయ్య వెండిసీసా ఇవతలకి తెచ్చాడు. అందరి ఎదటా సీ లూడ తీశాడు. పందిరికింద టేబిల్‌మీద పోశాడు తెల్లని పావలా కాసులు. నాలుగేసి చొప్పున పోగులెట్టాం నేనూ మా(వయ్యా. రాములూ, సుబానూ జనం ముందుకి రాకండా ఆపారు. లెక్క పూర్తయింది.

పావలాకాసులు మొత్తం రెండువందల పదిహేను రూపాయలు డెబ్భయిఅయిదు పైసలు!

బూతప్పకి ఏడుపూ నవ్వూ, చెమటా ఒక్కసారే పుట్టాయి. అంతా విస్తుపోయి చూస్తున్నారు. తాగినముఖాలు పెట్రోమేక్స్ వెలుగులో పిచ్చిగా కనిపించాయి. మా(వయ్య పావలా కాసులన్నీ సీసాలో పోశాడు. అప్పుడు దేవుళ్ళా కనిపించాడు మా(వయ్య. బూతప్ప అమాంతంగా వొచ్చి మా(వయ్య కాళ్ళమీద పడ్డాడు. మా(వయ్య మెల్లగా లేవదీసి దగ్గరగా తీసుకున్నాడు.

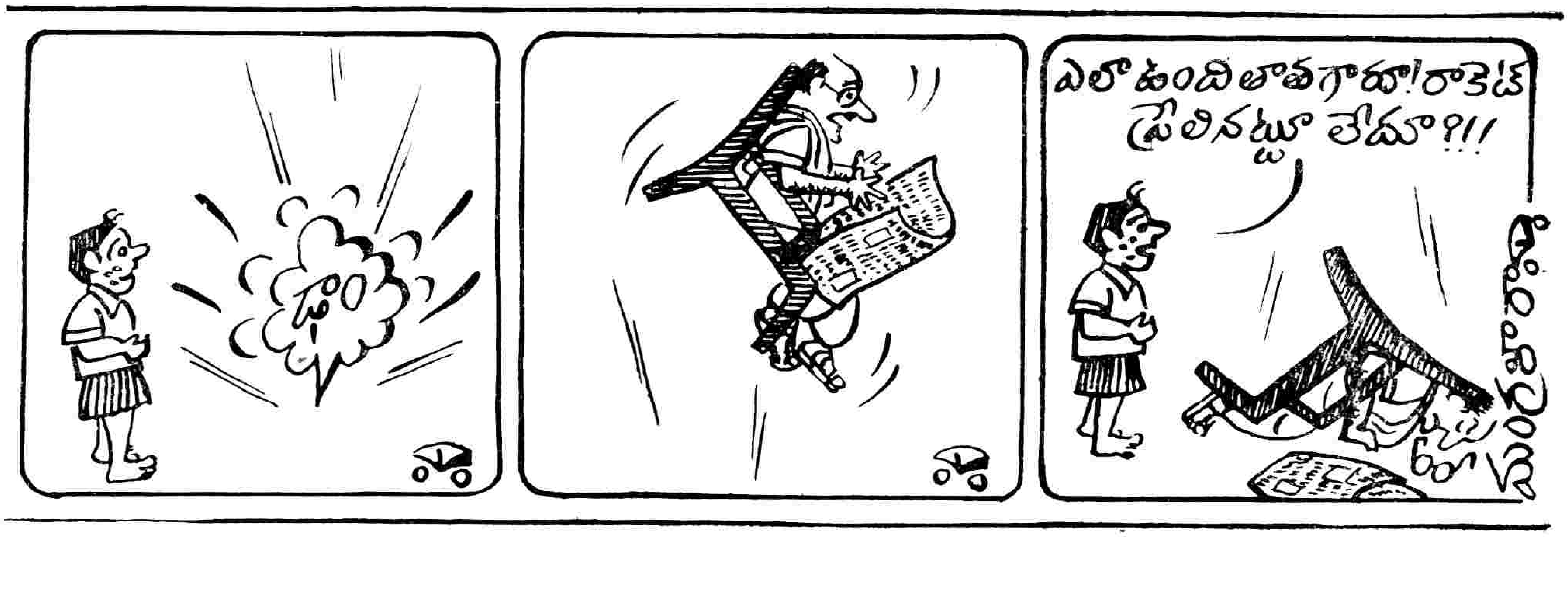

'జ్ఞాను చదువుకోలేదు. నువ్వన్నా బుద్ధిగా చదువుకో,' అన్నాడు.

వెండిసీసా బూతప్పచేతులో పెట్టాడు. పెంటి ఇవతలికొచ్చింది. చంటిబిడ్డ నెత్తుకున్న మేరీ పటం గుర్తుకొచ్చింది ఆమెను చూస్తూంటే. చంటిబిడ్డని హత్తుకున్నట్టే వెండిసీసా గుండెలకు హత్తుకుని బూతప్ప పెంటికాళ్ళకి దండం పెట్టాడు. అప్పుడరిచాడు కన్నయ్య – అతనికళ్ళలో తాగిన పిచ్చి– కసి, ఈసు, కోపం, ఆవేశంచూసి హడిలిపోయాను – బడ్డీకింద దూరాను.

"ఈడే చెప్పాడా కుర్రోడికి – ఈడే–ఈ మళయాళం గాడిదికొడుకు –" తాగిన ముఖాలు ఓ పాతిక మూర్ఖంగా నిందారోపణ జేస్తూ చూశాయి మావయ్య వంక. మావయ్యన్నాడు తాపీగా –

"ఇదిజ్ఞ్యాసొమ్ము. కావాలంటే ఉట్టినే ఆతంబికి ఇవ్వగలను."

"మోసం, ఆడూ మళయాళీవోడే–మనం దరి దగ్గరా పావులా పావులాదొబ్బి అదంతా ఆళ్ళోడికి దొబ్బబెట్టాడు," అన్నాడు కన్నయ్య.

'జ్ఞ్యానేం లాతిరీ పెట్టానా ? పావలాకీ సరుకులివ్వాలా ?'

"మోసం – దగా, ఆడు ఆళ్ళకుర్రోడే – అంతా మళయాళీలు– నక్సలైట్లు – మళయాళీలంతా నక్సలైట్లే – తెలుగోళ్ళని దోచుకోటాని కొచ్చారు నాకొడుకులు తన్నండి – కొట్టండి –"

ఇంక ఎవరేంచెప్పేదీ వినపడలేదు. దొమ్మిగా మావయ్యమీద పడ్డారు పాతికమంది. కన్నయ్య బ్రాహ్మణ సోడాసీసా యెత్తాడు పెంటిని బుర్రమీద కొట్టడానికి. సుబాన్ అడ్డుపడ్డాడు – అతనితల పగిలింది. ఎవరో పెట్రోమేక్స్‌లైట్ విసిరాడు, అరుగుమీదికి. పగిలి పెద్దగామంటలులేచాయి– బూతప్ప పరుగెత్తబోయాడు. నలుగురతనిమీద పడ్డారు – వెండిసీసా పగిలిపోయింది, పావలాకాసులు చిందరవందరైపోయాయి. పెంటి పరిగెత్తికెళ్ళి, బూతప్పని దగ్గరగా తీసుకుని దూరంగా వెళ్ళిపోయింది, చంటిబిడ్డతో. తాగినచేతులు పావలాలకోసం తగవులాడాయి పిచ్చిగా. కిందపడిపోయిన మావయ్యని చెయ్యిపట్టుకు లేవదీశా, కాలిపోతున్న పందిరికిందనించి.

నలుగురం జంక్షన్‌పక్కని తూముమీద కూర్చున్నాం – కాదు ఐదుగురం చంటిపాపతోసహా. ఇల్లు నేలమట్టంగా కాలిపోయింది. మంటలు పూర్తిగా చల్లారేసరికి సైసుమిల్లు పెద్దగడియారం నాలుగు కొట్టింది.

మావయ్య లేచాడు.

'రండి,' అన్నాడు.

'యాడికి ? యాడికిపోయినా బతకనివ్వరు మన్ని,' అంది పెంటి.

'యాడో ఓచోట బతకలేకపోం. భారతదేశం చాలా పెద్దది,' అన్నాడు మావయ్య. భుజంమీద చెయ్యేసి లేవదీశాడు పెంటిని. ఒకచేత్తో బిడ్డని, రెండో చెత్తో బూతప్పని పట్టుకుంది పెంటి. మావయ్య ఎడంచెయ్యి పెంటి భుజంమీద, రెండో చెయ్యి నా భుజంమీద.

ఒక్క క్షణం కొట్టు ఎదట నిలబడ్డాడు మావయ్య. ఇరవైఏళ్ళ శ్రమ బూడిదైపోయింది. నిట్టూర్చి మళ్ళీ కదిలాడు.

కొత్తూరుపాలాని కవతల, ఎక్కడో దూరంగా ఆకాశాన్ని చీలుస్తూ నల్లని అంచు, కొండో, మబ్బో, ఆ పైని ఆకాశం తెల్లబడుతోంది. మరో రోజు రాబోతోంది.